

za posljedice na zdravlje porijeklom od akrilamida upućuju na to da akrilamid pokazuje karcinogeni potencijal u štakorima sličan kao ostali karcinogeni porijeklom iz hrane. Sve dosadašnje studije ukazuju na ograničenu sposobnost detektiranja razloga nastajanja tumora kod ljudi, međutim prisutnost akrilamida porijeklom iz hrane neupitna je i dokazana je njegova štetnost na laboratorijskim životinjama. Zbog ozbiljnosti problema i velikog broja istraživanja koja se provode na ovu temu formirana je zajednička web stranica od strane Stručnog vijeća FAO/WHO pod nazivom „Acrylamide in food” koja se ažurira novim rezultatima istraživanja zbog izmjene iskustava brojnih znanstvenika koji rade na ovom području. Prema dostupnim podacima (FAO/WHO, 2005) iz rezultata istraživanja iz 17 zemalja procjenjuje se da dnevni unos akrilamida iznosi od 0.3 do 2.0 µg/kg tjelesne mase dnevno. Kod djece se, zbog tjelesne mase, ova izloženost procjenjuje dva do tri puta većom. Dnevni unos od 1 µg/kg tjelesne mase znači da će 5-10 od tisuću ljudi oboljeti od raka tije-

kom života, ali samo zbog utjecaja akrilamida.

Osnovni principi za smanjivanje rizika od prisutnosti akrilamida u hrani, formirani u obliku zaključka sjednice Vijeća FAO/WHO, su sljedeći:

- hranu ne bi trebalo peći ili pržiti predugo ili na previsokoj temperaturi, budući da se upravo na temperaturama preko 120°C dolazi do reakcije stvaranja akrilamida, što je dodatno povećano smanjenjem sadržaja vode u hrani;
- ipak, sva hrana - osobito meso i mesni proizvodi - treba se termički obraditi u potpunosti, kako bi se uništili mikroorganizmi koji mogu biti uzročnici bolesti porijeklom iz hrane;
- pojava akrilamida nije dokazana kod kuhane hrane;
- dosadašnji podaci o akrilamidu potvrđuju potrebu za provođenjem preporuka o zdravim prehrabnim navikama koje se odnose na raznovrsnu i izbalansiranu prehranu koja uključuje veću konzumaciju voća i povrća, dok se savjetuje reduciranje unošenja masne i pečene hrane, kao i one opterećene ugljikohidratima. ■

VETERINARSKO JAVNO ZDRAVSTVO I HRANIDBENA SIGURNOST (*SANITÀ PUBBLICA VETERINARIA E SICUREZZA ALIMENTARE*)

U lipnju prošle godine u organizaciji Talijanskog društva preventivne veterinarske medicine održana je u Rimu konferenciju pod nazivom „Prijedlog obnove veterinarskog javnog zdravstva i hranidbene sigurnosti”. Predsjedao je ministar zdravstva Livia Turco.

U Italiji kontrolu nad zdravstvenom ispravnošću hrane životinjskog podrijetla provodi 7000 veterinar, kojima se pridružuju i djelatnici lokalnih sanitarnih tvrtki („Azienda sanitaria locale”, ASL) i drugih tijela kontrole (odjeli i ustanove ministarstva, regija, ASL,

eksperimentalnih zooprofilaktičkih instituta - „Istituto zooprofilattico sperimentale”, IZS; regionalnih agencija za zaštitu i okoliš - „Agenzia regionale per la prevenzione e l’ambiente”, APRA; lučke kapetanije i ostalih). Unatoč tako brojnoj kontroli, građani u pravilu nedovoljno poznaju ovaj način rada, jer je riječ o poslu prevencije, koji igra glavnu ulogu u rješavanju kriznih situacija, kao što su npr pojava goveđe spongiformne encefalopatije, svinjavke i šapa ili ptičje gripe. U svrhu osiguravanja higijenske ispravnosti i kvalitete proizvoda, uz prevenciju, unutar tvrtki koje

se bave poslovanjem s hranom provodi se i samo-kontrola (miliarda analiza godišnje). Također, tu je još i 720 tisuća inspektorskih posjeta te stalne kontrole od strane veterinara, zooprofilaktičkih instituta, financijske inspekcije, centralnog inspektorijata za sprječavanje prijevara, carina i drugih.

Unatoč uključenosti tolikih snaga, dolazi do poteškoća u praćenju i pronalaženju proizvoda životinjskog podrijetla, a zabilježene su i poteškoće u sukobima sa "zoomafijom", koja se koristi dopingom i krijumčarenjem životinja i lijekova (ovo je vrlo važna tema jer i liječnici i veterinari otvoreno naglašavaju svoju nemoć i smatraju neophodnim suradnju s policijskim snagama u cilju uspostavljanja kontrole nad teritorijem). Ukupan rezultat je jedan oblik nepovjerenja od strane potrošača koji se žale na zbnjenost, slabu koordiniranost te oskudne mogućnosti kriznih planova.

Berlusconijska vlada je 2004. godine utemeljila Nacionalni odbor za sigurnost hrane („Comitato Nazionale per la Sicurezza Alimentare“, CNSA), sa zadaćom razvoja suradnje s European food safety authority.

Nažalost, rezultati su bili oskudni. Prema riječima Alda Grassellija, predsjednika Talijanskog društva preventivne veterinarske medicine, neophodno je potrebno učiniti da CNSA doista funkcionira, ili utemeljiti u Italiji agenciju za sigurnost hrane kakva postoji u drugim zemljama EU (FSA, AFSSA, FDA). Glavni zadatak u strukturi posla bi bio osiguravanje dostupnosti dokumenata vezanih za procjenu rizika, utemeljenih na znanstvenim, autoritativnim i neovisnim evidencijama. Idealno rješenje za optimizaciju i poboljšanje efikasnosti kontrole hrane životinjskog podrijetla u Italiji bi bilo stvaranje jedne vrste trokuta, u kojem bi Ministarstvo ustanovilo prioritete i dalo smjernice kojih se treba pridržavati. Na toj osnovi, strukture na teritoriju (ASL, IZS, ARPA) bi funkcionirale koordinirano ostvarujući preglede i inspekcije imajući na umu procjene rizika izrađene od strane CNSA.

Ministar zdravstva, Livia Turco – intervjuiran na sastanku - je naglasio kako postojeću razinu organi-

zacije u kontroli hrane životinjskog podrijetla smatra dostatnom, te da za poboljšanje rada smatra važnim uvođenje novih inicijativa. Potrebno je naglasiti kako prema procjeni komisije za higijenu i zdravlje (Commissione Igiene e Sanità del Senato“), u nekim regijama prevencija ne dostiže ni 3% sanitarnih troškova.

Prema ministru, za poboljšanje kredibiliteta sustava potrebno je održavati stalan nivo nadzora, sukladan i blizak potrebama građana, koji bi garantirao transparentnost i autoritativan ali razumljiv krizni plan. Da bi se to postiglo, neophodno je uspostaviti informativni i komunikacijski sustav te objasniti građanima što se svakodnevno čini za njihovu sigurnost.

Što se tiče agencije za sigurnost hrane, Vlada i regije su unutar CNSA individualizirali tijela za reorganizaciju kako bi se riješila funkcija procjene rizika. Vrlo važna točka u politici Vlade se tiče bitnog sudjelovanja udruga potrošača, u cilju stvaranja kompromisnih grupa za zajedničke projekte, poput „Zaraditi zdravlje“, s namjerom izmjene modela konzumiranja i favoriziranja velikim dijelom održivog razvoja.

Tijekom sastanka Silvio Barbero, nacionalni tajnik „Slow food“ organizacije, je objavio početak suradnje između svoje organizacije, Talijanskog društva preventivne veterinarske medicine i Ministarstva zdravstva u svrhu realizacije „Projekta za obranu krhkih tkanja“. Riječ je o pokušaju podupiranja proizvođača tipičnih regionalnih talijanskih proizvoda kojima prijeti nestanak, počevši od otprilike 200 proizvoda unutar „Slow food“ organizacije. Ogromna većina tih proizvođača ima problema vezanih uz primjenu higijensko-sanitarnih mjera, koje smatra presložnima. Cilj je osigurati higijensku ispravnost, čak i u tim malim tvrtkama, pomažući male poduzetnike u primjeni zakonodavstva Europske unije, imajući u vidu stvarne produktivne potrebe i pronalazeći zajednička rješenja.

Objavljeno u mjesečniku „Eurocarni“, broj 8, godina 2007. www.pubblicitaitalia.com/cocoon/pub/riviste/articolo.html?idArticolo=7561&Testata=1

Branimira Ževrnja, dr. vet. med. ■